

ALENA PROKOPOVÁ / 16. 8. 2017

Po strništi bos

Do kin přichází netrpělivě očekávaná domácí novinka – lyrické rodinné retro inspirované vzpomínkami scenáristy Zdeňka Svěráka. Desátý celovečerní film režiséra Jana Svěráka je profiluje jako prototyp českého letního blockbustera.

Po experimentálním loutkovém dobrodružství *Kuky se vrací* sází Jan Svěrák na jistotu: tou se pro letos dvaapadesátiletého autora opakovaně stala spolupráce s vlastním otcem. Jako se scenáristou se režisér se *Zdeňkem Svěrákem* sešel na svých divácky nejatraktivnějších projektech – *Obecné škole* (1991), oscarovém *Koljovi* (1996) a *Vratných lahvích* (2007). „Lyrický film o dětství a hrdinství v každém z nás“ nazvaný *Po strništi bos* tvoří – jak zdůrazňuje marketingová kampaň – se zmíněnými snímky tematickou, generační tetralogii.

„Když ty čtyři filmy dáte za sebe, tak můžete na pozadí osudů jednoho hrdiny pozorovat velkou část naší historie ve dvacátém století,“ prohlašuje Jan Svěrák. Zatímco *Vratné lahve* se věnovaly problémům stáří a sledovaly scenáristovu sebeironickou autobiografickou linii (a pandánem k nim byl dokument *Tatínek* /2004/), *Obecná škola*, *Kolja* a nyní i film *Po strništi bos* se opírají o dětského hrdinu, jehož úhel pohledu dovoluje vnímat s odstupem konkrétní dějinné události i dění ve vztahovém mikrokosmu dospělých.

V případě Svěrákova debutu *Obecná škola* (odehrávajícího se po válce – v roce 1947) a jeho nejnovějšího filmu je spojení velmi těsné: hrdinou obou snímků jsou totiž malý Eda Souček a jeho rodiče. Příběh filmu *Po strništi bos* se ovšem odehrává o několik let dříve (a je tedy prequelem *Obecné školy*): Edovi je teprve osm let, žije radostmi a starostmi obyčejného pražského kluka, ale pak na něj dolehne realita protektorátu. Musí se s rodiči vystěhovat z Prahy do ospalého městečka, do otcova rodného statku. Soužití s příbuznými, kteří mladou velkoměstskou rodinu přijali pod svou střechu, nemůže být ideální. Eda se musí vypořádat s obávaným, přísným dědečkem i s

pomyslným kostlivcem v rodinné skříni, kvůli kterému má zakázáno stýkat se se svým strýcem Vlkem.

Malý hrdina ovšem rychle nachází místo v místní klukovské partě, která mu pomůže vypořádat se s nepříjemným spolužákem. Nečelí žádným velkým dramátům v obvyklém stylu „válka očima dítěte“. Jak bývá ve svěrákovských příbězích zvykem, ve filmu převažuje laskavý, lehce humorný nadhled, jehož prostřednictvím autoři sledují všednodenní život Čechů v protektorátní totalitě. Odvaha a zbabělost jsou pojaty v intencích pomyslného „normálního“ českého člověka a v souvislosti s rodinnou perspektivou: drobné, „vlastenecké“ okrádání Němců místními obyvateli provozujících místní cukrovar se dá jen stěží nazvat odbojem. Malý Eda poznává i tragická omezení svého otce, který se mu dosud představoval jako přísný morální vzor.

Ve srovnání s Kachyňovým dramatem *Ať žije republika (Já a Julina a konec velké války)* z roku 1965 nebo s ironickou tragikomií Jana Hřebejka a Petra Jarchovského *Musíme si pomáhat* (2000) je svěrákovský film v pohledu na „malou českou povahu“ nostalgičtější a měkčí. Tomu odpovídá už ladění stejnojmenné knihy, kterou Zdeněk Svěrák vydal v roce 2013 v nakladatelství Fragment. Dějově rozvolněné mozaice, v níž se svobodně mísí autorovy vzpomínky a fikce, ovšem předcházela ještě text, který scenárista napsal ze synova podnětu před čtrnácti let. Snaha složit košatý materiál do podoby dramaticky klenutého příběhu tehdy nevyšla a Zdeněk Svěrák se k textu znovu vrátil až po deseti letech. Dramaticky sevřenější verze scénáře vznikla až po zásahu anglického dramaturga a se scenáristickým přispěním budoucího režiséra.

O jeho osobním angažmá svědčí i skutečnost, že si ve filmu chtěl zahrát postavu otce, již před šestadvaceti lety v *Obecné škole* ztvárnil Zdeněk Svěrák. Vzhledem k rodinné podobě to nebylo nelogické rozhodnutí, náročné povinnosti spojené s režii filmu však způsobily, že zůstalo jen u nápadu. Roli otce si nakonec zahrál Ondřej Vetchý, který se režisérovi líbil v tatínkovské roli už v tragikomedii *Báječná léta pod psa* (1997). Vetchý se objevil v menších rolích už ve Svěrákově *Obecné škole* a *Vratných lahvích*, namluvil jednu z postav ve filmu *Kuky se vrací* a ztvárnil hlavní part ve válečném dramatu *Tmavomodrý svět* (2001). Tam se objevil i představitel Edova strýce – Oldřich Kaiser, který rovněž patří k hercům, se kterými Jan Svěrák pracuje opakovaně. Role dědečka ve filmu *Po strništi bos* se ujal Jan Tříska (ve svěrákovském světě dosud pevně spjatý s rolí učitele Igora Hnízda v *Obecné škole*). Part maminky (který v *Obecné*

škole připadl Libuši Šafránkové) ovšem přijala Tereza Voříšková, která si režijní vedení Jana Svěráka vyzkoušela poprvé.

Také v roli malého Edy se samozřejmě objevuje jiný představitel – malý Alois Grec, který je záměrně fyzicky podobný Václavu Jakoubkovi z *Obecné školy*. Srovnání s režijním debutem Jana Svěráka se nevyhne ani samotný film, který je do kin uváděn s promyšleně neobvyklým, „lidovým“ marketingem: domácí filmová událost letošního léta byla před premiérou určenou na 17. srpna uvedena na Letní filmové škole v Uherském Hradišti a na festivalu Slavonice Fest – a měla několik mimopražských předpremiér. Víc o tom, jestli se film *Po strništi bos* skutečně stane letním blockbustrem, ovšem naznačí až čísla spojená s návštěvností po čtvrtetní oficiální premiéře.

Po strništi bos (Česká republika, Slovensko, Dánsko 2017), režie: Jan Svěrák, scénář: Zdeněk Svěrák, Jan Svěrák, kamera: Vladimír Smutný, hudba: Michal Novinski, hrají: Ondřej Vetchý, Tereza Voříšková, Alois Grec, Jan Tříška, Viera Pavlíková, Oldřich Kaiser, Zuzana Stivínová, Hynek Čermák, Petra Špalková, Zdeněk Svěrák, Petr Brukner, Miroslav Táborský a další. Bioscop, 111 minut. Premiéra 17. 8. 2017